

***Dialogul slaviștilor la începutul
secolului al XXI-lea***

Anul VII, nr. 1/2019

IVANNA STRUK (Ucraina), <i>Імплікатура як вияв взаємодії вербальної та невербальної комунікації в драматичному тексті</i>	265
---	-----

Cultură și literatură / Culture and Literature

YAROSLAVA MURAVETSKA (Ucraina), <i>Функціонування візуальних компонентів у творчості Івана Нечуя-Левицького: від лейтмотиву до архітектоніки</i>	273
OKSANA ZHURAVSKA (Ucraina), <i>Жанрові аспекти дослідження українського химерного роману 2-пол. ХХ ст.: дихотомія «реального» й «ірреального» в хронотопі-мультиверсумі</i>	280
NINO KVIRIKADZE (Gruzia), <i>Анна Каренина и Эффи Брист: сравнительная характеристика (по романам Льва Толстого и Теодора Фонтане «Анна Каренина» и «Эффи Брист»)</i>	286
VOLODYMYR SUPRUN (Ucraina), <i>Концептуалізація батьківщини в жіночому дискурсі української діаспори</i>	295
RAMEL GAFAROV (Rusia), <i>Изучение творчества В.А. Жуковского в школе и философия Шеллинга (на примере анализа стихотворения «Море»)</i>	303
OLGA KHAMEDOVA (Ucraina), <i>Моделі фемінності і маскулінності у буковинській пресі 1930-х років</i>	310
DIANA TETEAN (România), <i>Мотив сна в русской поэзии конца XIX-ого – начала XX-ого века</i>	320
MYKOLA VASKIV (Ucraina), <i>Літературний подзвін за культурою сільської Атлантиди</i>	328
MARTA-TEODORA BOBOC (România), <i>Simbolistica spectrului cromatic în romanul „Maestrul și Margareta” de Mihail Bulgakov</i>	337
TATIANA SIVOVA (Belarus), <i>Диада «свет – тьма» в повести К. Г. Паустовского «Чёрное море»</i>	348
OLENA ROSINSKA (Ucraina), <i>Архетипні образи хронотопу в сучасній українській поезії</i>	355
MIHAELA HERBIL (România), <i>Germenii crizei spirituale a lui N. Gogol în corespondența cu prietenii</i>	363
KRISTINIA PALADEAN (Ucraina), <i>Ритмічні форми триктового дольника в українській та румунській поезії початку ХХ століття</i>	370
JUDIT BARTALIS, ARTUR LAKATOS (România), <i>Prin ochii contemporanului: subiecte si motive din perioada Glasnost' în jurnalele lui Anatoli Cerneaev</i>	379

МОДЕЛІ ФЕМІННОСТІ І МАСКУЛІННОСТІ У БУКОВИНСЬКІЙ ПРЕСІ 1930-Х РОКІВ

Ольга Хамедова

*Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна
o.khamedova@kubg.edu.ua*

Abstract. *The Feminine and Masculine Models of the Bukovyna Press in the 1930s.* In the 1920-1930s, the Ukrainian press was developing in the conditions of the absence of the Ukrainian statehood. The Ukrainian press was under the influence of multi-vector ideological coordinates. Feminine and masculine models are analyzed in the multi-vector ideological Bukovyna press. Media narrative methods of female images modeling were framing, stereotyping, author's intention, appeal to public opinion, infantilisation of a woman, mesogonia. Men's images were different in the multi-vector ideological Bukovyna press. In the newspaper "Chas" these characters are quite realistic, but men are models of hegemonic masculinity in a nationalist newspaper "Samostiynist".

Keywords: *a femininity, a masculinity, a model, a press, a patriarchy.*

В українській гуманітаристиці гендерні дослідження розпочалися у 1990-х роках, а гендерний підхід в українському медіазнавстві заявив про себе на вже початку ХХІ століття. Науковиці (І. Ігнатенко, О. Оприско, О. Пода, О. Сушкова та ін.), які вивчають українські часописи 1920-1930-х років в контексті гендерних студій, звертають увагу переважно на т. зв. жіночу пресу, ігноруючи провідні суспільно-політичні часописи. Можна констатувати також те, що у гендерному аспекті досліджується передусім жіноча преса східної, тобто радянської частини України, а періодичні видання інших українських земель обійдені увагою науковців. В українському пресознавстві також небагато досліджень, присвячених буковинській пресі: це дослідження М. Романюка [15], окремі розвідки Ю. Попович [13].

Мета статті – визначити чоловічі і жіночі публіцистичні моделі і виявити технології їхнього моделювання у буковинській пресі 1930-х років.

Об'єкт дослідження – буковинські українськомовні часописи 1930-х років, зокрема щоденна газета «Час», «Хліборобська правда» (виходила двічі на тиждень) і тижневик «Самостійність». Які ж стандарти фемінності і маскулінності пропонували журналісти буковинської преси?

«Час», щоденна українська газета, позиціонувала себе як незалежний часопис, але була близька до націонал-демократів за своїм ідеологічним спрямуванням. Часопис видавався у Чернівцях упродовж 1928-1940 років. З-поміж інших буковинських газет, «Час» виділявся тим, що мав рубрики «Жіночі Вісти» і «Жіноче Діло», в якій журналістки повідомляли про діяльність жіночих організацій, розповідали про видатних українок. Журналісти цієї газети постійно інформували про культурно-просвітницьку діяльність

буковинських жіночих організацій, зокрема «Жіночої громади», яка працювала у Чернівцях з 1906 року. Об'єктом пильної уваги журналістів часопису була також діяльність «Союзу українок» у Львові, зокрема, у газеті за 4 лютого 1933 року інформувалося про петицію Мілени Рудницької на Раді Союзу Народів у Женеві про репресії та утиски українців польською владою. Так поступово формувався образ нової буковинської жінки, яка вже була помітною у громадському і культурному житті регіону.

У цій рубриці, наприклад, було вміщено біографічний нарис про українську письменницю Уляну Кравченко (авторка – Марія Омельченко). Журналістка показує творчу діяльність письменниці у контексті жіночого руху кінця XIX століття. У нарисі підкреслюється, що для «українського поступового жіноцтва» важливими були ідеї «рівноправності та рівновартності людини й народів», і саме тому органічними для неї є ідеї феміністські: «До цієї доби жінка жила в тісних мурах свого домашнього вогнища, вона була спутана дрібноміщанськими забобонами і пересудами, до сього часу її відсували від громадського життя... І от, Уляна Кравченко, стає в лави тих перших феміністок, що вирушили на новий шлях визволення жінки з п'їтьми...» [11: 3]. Цей матеріал акцентував увагу саме на феміністській діяльності письменниці, попри те, що дописувачка не відчула певного дисонансу у творчості авторки через її спроби поєднання народницької і феміністсько-модерністської ідеологій.

У статті «Український Народ і українське жіноцтво» автор радіє тому, що українки почали активніше передплачувати журнал «Український Народ»: «Бачимо, що наше жіноцтво підносить вгору свої чола і починає цікавитися народними справами» [19]. Водночас українських жінок газета «Час» не представляла єдиною монолітною масою. Стаття «Під розвагу українкам на селі» була написана палкою патріоткою Марією. У ній висловлене занепокоєння тим, що по буковинських селах поширюється румунські вишивка і традиційний одяг («ношення всяких триколюрів, це є румунські пояси і стяжки»). У статті протиставлено «свідомих інтелігентних українок» «несвідомому сільському жіноцтву», «незрячим сестрам і братам» [13: 4].

Журналісти розмірковували і про суспільні трансформації, пов'язані з інститутом сім'ї, зокрема, про це йшлося у статті «Родина». Консервативну буковинську громаду лякали всі суспільні новації у сфері родини: укладання шлюбу без втручання церкви, концепція шлюбу як союзу рівноправних партнерів, можливість розлучення. Автор процитував поширені стереотипи («Родина, підстава нації, хитається... Змінилися часи, почуємо «Це вже послідня тисяча», та тим подібне» [16: 2]). Він намагається вплинути на громадську думку і стверджує, що відмирання старого патріархального устрою і народження нової сім'ї – на краще: «Зрівнялися сьгодні люди, муж та жена – це рівні товариші, чи приятелі, чи як там вже хочете, котрі зв'язуються на те, щоб вести спільне життя вже за певних природних, соціальних та інших причин» [16: 2].

«Час» – одне з прогресивних буковинських видань, журналісти якого повідомляли не тільки про жіночий рух в Україні, але і досягнення жіноцтва у світі. Наприклад, у рубриці «Новини» у замітці «Жінки кращими купцями» інформувалося про те, що на міжнародній виставці автівок у Лондоні перших жінок, які працювали у сфері реклами. Автор відзначив високі професійні якості автоділлерок, їхнє знання психології потенційних покупців: «жінки у ролі купців вміли краще похвалити товар, підійти під смак своєї клієнтелі, ніж муштини» [8: 4]. Але не завжди журналістам-чоловікам вдавалося об'єктивно інформувати про самореалізацію жіноцтва на професійній ниві, у деяких матеріалах, попри заявлену прогресивну тематику, відчутний відгомін патріархальної ідеології.

У замітці «Жінка дипломатом» (22 квітня 1933 р.) повідомлялося про першу жінку, американку Рут Брієн, яка отримала призначення в дипломатичній місії США. Цей факт настільки вразив журналіста, що він двічі у невеликій замітці підкреслив кардинальні зміни у суспільному становищі жінки: «емансипація жінок дійшла в наших часах дуже далеко... Займають жінки вже всякі посади, що їх дотепер займали лише чоловіки. Звершилася жіноча рівноправність...» [7: 4] При цьому автор одразу наголосив, що вона є донькою колишнього державного секретаря. У межах патріархатної ідеології, ідентифікація дівчини відбувається через її батька, а жінки – через чоловіка. Журналіст вдається до фреймування, коли «вибирає певні аспекти реальності і робить їх помітнішими у комунікативному тексті, популяризуючи таким чином певне визначення проблеми, інтерпретацію її причин» [20: 52]. Адже він пояснив читачеві причину стрімкої професійної кар'єри жінки через приналежність її батька до політичної еліти і жодного слова не сказав про особисті досягнення жінки, які стали основою її призначення.

Отже, застосовуючи фреймінговий аналіз до журналістського тексту з феміністичною риторикою можна виявити наявність «рамок» панівної (патріархатної) ідеології. Компоненти «рамок» (наголос на батькові дипломатки, замовчування її особистого внеску) були впізнавані для буковинської аудиторії і збігалися з усталеним суспільним дискурсом. Таким чином, у тексті з феміністичною риторикою були приховані патріархатні штампи.

Буковинські жінки 1930-х років були доволі сміливі у тому, що стосувалося моди і зовнішності, вони намагалися відповідати модним стандартам епохи. Ці експерименти із зовнішністю неоднозначно сприймали чоловіки, свідченням чого є стаття «Жінка, волосся і вчені» (Час, 4 лютого 1933), в якій автор висловлює занепокоєння тією модною тенденцією, що жінки відрізають коси і мають короткі зачіски. Довге волосся є поширеним гендерним маркером жіночності. Відхід від традиції гендерного дисциплінування тіл (одна з його практик – плекання відмінностей у зовнішності чоловіків і жінок, зокрема через зачіску) автор сприймає як ознаку деградації сучасного суспільства. Він звертається до псевдонаукових доказів вчених про те, що внаслідок коротких зачісок «жінки почнуть лисіти... або дістануть шерсткий

волос» [6: 2]; «тепер знайшовся ще більший ворог короткого волосся, Бруно Етикінг, професор антропології на університеті Колюмбія в Нью-Йорку, котрий заявляє, що жінки одного дня не зчуються, як побачать на грудях, руках і ногах густий волос, як у мавпи. І коли будуть кроїти волосся регулярно, то будуть присилувані голитися денно» [6: 2]. Водночас він із жалем та роздратуванням відзначає, що сучасні жінки нікого не слухатимуть і чинитимуть по-своєму.

М.Фуко владу загально визнаних знань, правил, уявлень, установлених норм, із якими всі погоджуються і яких дотримуються, називає дискурсивною. Ця влада-знання поширюється в тому числі і через пресу: «Медії мають повноваження створювати і поширювати дискурси – механізми облаштування невидимих влад [4: 33]. Тіла жінок і чоловіків таким чином дисциплінуються цим владою-знанням і стають полем для низки норм, приписів і заборон. Саме тому автор наводить аргументи тих, хто підтримує традиційний образ жінки: «одні через консервативний дух, бо «бабці і мами носили довгий волос», другі кажуть, що короткий волос робить жінку брутальною. Інші – що робить жінку менш інтелігентною – короткий волос, короткий розум» [6: 2].

Автор намагається застерігти жінок від порушення цієї норми. Журналіст апелює і до фольклорної традиції, втіленої у народних прислів'ях і приказках. Приказка, якою він завершує цю думку, дуже показова: «з бабами і чорт ради собі не може дати», за нею приховано страх ще більшої соціалізації жінки [6: 2]. Прикметною є тональність, в якій написано статтю: грайливий, жартівливий, подекуди іронічний. Грайливо-повчальний тон є виявом зверхнього і зневажливого ставлення до жінки. Таким чином відбувається «інфантилізація» жінок, яка призводить до знецінення досягнень жіноцтва [4: 114]. Медійний дискурс встановлює патріархальні норми як «нормальні», «законні» і єдино можливі.

У художніх і художньо-публіцистичних матеріалах (оповіданнях, фейлетонах, віршах, анекдотах), вміщених у часописі, чоловіки і жінки зображувалися у контексті традиційних уявлень про їхні соціальні ролі. У вірші «Найкраща новина» (7 лютого 1933) представлено цілком традиційний розподіл гендерних ролей: «сидить татко на канапі й «Час» переглядає/ Мамця пораєсь у кухні, доня вишиває...» [10: 4]. У творі вибудовано нормативну маскулінність як «антифемінність». М. Кімел мав рацію, коли стверджував «чоловіки складають своє уявлення про те, що значить бути чоловіком постійно маючи на думці визначення фемінності. Бути чоловіком – значить бути несхожим на жінку» [4: 51].

Постійною рубрикою у газеті був «Веселий кутик», в якій публікувалися анекдоти. Жарти про жінок містили всі можливі патріархальні упередження і стереотипи. Жінки зображувалися примхливими, обмеженими, дурнувувати, які думають лише про свій зовнішній вигляд, інколи – хитрими і підступними, Звичайно, анекдоти насамперед ретранслявали чоловічий погляд на

жінку і таким чином, намагалися утримати жінку в орбіті старого патріархального світу.

В анекдотах продемонстровано владну позицію чоловіків щодо жінок, проте позиція влади не є стабільною. Як стверджують науковці, гендерна поведінка не є застиглою, вона змінюється залежно від контексту. Взаємодію у межах парадигми *гендер – влада* можна простежити на прикладі фейлетону «Ох, та неточність» (7 лютого 1933). У творі проблема соціального становища вчителя на Буковині 1930-х років пов'язана з питанням про стосунки чоловіків і жінок. Молодий вчитель скаржиться товаришеві, що його покинула наречена. Учителю зображується не впевненим у собі, слабким, вразливим, погано зодягненим і напівголодним. Він може лише нарікати на свою долю, але не битися з нею. Справжньою причиною його злиденного стану є те, що румунський уряд затримує заробітну платню вчителям.

У цьому оповіданні український чоловік є субординованим щодо румунських чоловіків, домінування яких очевидне через нагадування про несправедливу владу (називається і конкретний високопосадовець, міністр Н. Йорга). Якщо чоловік позбавлений права на соціальну самореалізацію, єдиний спосіб самоствердження – це здобуття матримоніального статусу, який високо цінується у патріархальному суспільстві. Як стверджує М. Маєрчик, «чоловік, що є субординованим за расовою чи етнічною ознакою, може бути в позиції влади до жінок тої самої раси чи етносу» [4: 56]. Проте герой позбувається домінування над жінками своєї нації, коли наречена кидає його. Саме це дає ключ до інтерпретації цього образу: він є слабким і вразливим не тільки через злидні, але і через позбавлення суспільного домінантного становища, яке є ознакою нормативної маскулінності. Якщо образ чоловіка викликає співчуття, то фемінний образ змодельовано за традиційними уявленнями з відвертими негативними конотаціями: «Моя наречена практична... вона побачила, що мої черевики подерті, що я голоден і від вітру хилюся, і остудила своє серце до мене. Місяць – і впала гарячка любові до зера... А що зі серцем замороженим не можна – так нагріла його до «імпігата» [12: 3]. Якщо в попередніх творах жінки були просто дурнуватими та обмеженими, то тут наречена – користолюбна зрадниця. У цьому фейлетоні «позиції маскулінності і фемінності є не індивідуальними характеристиками особи, вони набувають соціальних смислів через структурне і владне відношення між ними» [4: 56].

У націоналістичній газеті «Самостійність» (1934-1937) домінантним персонажем є образ чоловіка, який бореться за відродження України. Як відзначила Ю. Попович, газета «не зраджувала своїй стратегічній лінії – пропаганді націоналістичної ідеї. Вона легально, та часто протизаконно, боролася з румунізацією краю, спонукала українців глибше пізнавати своє коріння» [14: 259]. Журналісти видання послідовно втілюють у своїх публікаціях націоналістичну концепцію чоловіка-воїна, людини героїчного чину, залізної волі і сильних емоцій, здатної до подвигу. Такими насамперед зображувалися

учасники націоналістичних організацій. Так, номер газети за 28 січня 1934 році було відкрито великим репортажем «Протибільшовицька акція Організації Українських Націоналістів» від власного кореспондента в США. У ній повідомлялося про протестну ходу українських націоналістів у Чикаго, яка була організована задля привернення уваги світу до голодомору і репресій у Радянській Україні. Їм перешкоджали пробільшовицькі налаштовані молодики. У результаті зчинилася бійка, в яку поліція не втручалася, і в якій, зрештою, перемога залишилася за представниками ОУН. Журналіст відзначив також, що всі прокомуністичні акції щедро фінансуються Москвою.

Часто дописувачі зверталися до історичної минувшини, формуючи образ героя. Так, наприкінці січня буковинські газети («Час» за 7 лютого 1933 р. Ч. 1237; «Самостійність» за 28 січня 1934 року Ч. 5) згадували про трагічні події 1918 року під Крутами. Образ героїв Крут мав сприяти патріотичному вихованню молоді. Актуальною видається пропозиція, висловлена у газеті Час («В річницю бою під Крутами», 7 лютого 1933 ч. 1237), а саме – заклик до української молоді (галичан та буковинців) святкувати 30 січня День українського студента для вшанування загиблих героїв.

Чоловіка-патріота зображували героїчним одинаком серед несвідомої темної маси, про це свідчить стаття «В пошукуванні за авторитетами» (18 березня 1934 р.). Маса – це «дрібні люди», які здебільшого живуть матеріальними інтересами, побутовими клопотами, а герой – це виняткова людина духу, внутрішнього гарту. Носіями нормативної маскулінності є ватажки, національні лідери Гарібальді, Е. де Валера. Інтуїтивно, на підсвідомому рівні натовп завжди шанобливо ставиться до таких «людей чину». Тому верхівку суспільної ієрархії завжди посідають саме такі люди. Так на шпальтах газети обґрунтовувалася елітарна концепція нації, адже тільки справжня еліта нації здатна цілком віддатися шляхетній меті – «витворенню своєї Великої Соборної Незалежної Держави» [3: 1].

У творі Анатолія Курдидика «Для вітчизни» оспівувалася перемога патріотично налаштованих японців у битві при Порт-Артурі проти росіян – ворога, який чисельно переважав. Цей приклад абсолютної відданості Батьківщині мав надихати й українців на визвольну боротьбу, адже «як людська одиниця чи нарід до чогось ревно змагаються, то воно невідклично сповниться» [9: 3].

Націоналістична концепція чоловіка-воїна передбачала і фізичну витривалість. Тому буковинська преса популяризувала ідею заняттями спортом серед українців («Спорт і його значіння для нас»). Спорт уявлявся тим, який виробляє необхідні для майбутнього борця духовні якості і риси характеру, а саме «рішучість, орієнтаційний хист, притомність духа, вмільість скоро рішати, бистрий змісл спостерігання, товарицькість, здібність, підпорядкування себе наказам, почуття відповідальності» [18: 3]. «Новітній спортовець стає новітнім лицарем, повним чеснот та гарних, цінних прикмет. Спорт дає нам тип одиниць, підготованих на всякі ризики. Спортовець навчився радити собі

у всіх випадках. Бо загартований у спортових грах має всі змисли все готові на несподівану небезпеку» [18: 3]. Постійні паралелі між спортсменом і воїном підкреслюють те, що часопис формував позитивну громадську думку про націоналістів-підпільників.

Дж. Батлер досліджувала, яким чином медійні засоби, зокрема «візуальне та дискурсивне поле використовується для воєнних цілей та воєнної мобілізації» [1: 8] Повідомлення про небезпечні акції патріотів, згадки про війни у минулому, публікація історій про зарубіжних визначних воїнів, пропаганда фізичної загартованості як підготовки до майбутніх випробувань – все це, на думку дослідниці, нарративні форми, які використовуються для створення дискурсивного поля визвольної війни. Журналісти газети «Самостійність» намагалися прищепити українцям усвідомлення необхідності продовження визвольної війни в умовах окупації, здобути суспільне схвалення ідеї визвольної (відкритої чи підпільної) війни, поступово формували образ воїна як взірця для наслідування.

Всі публікації про світові події, про життя інших народів так чи інакше пов'язані з патріотичним вихованням українців. Так, у рубриці «Фейлетон», яка містила художні і художньо-публіцистичні матеріали, було вміщено біографічний нарис Ессада-Бея у перекладі К.Ластівки «Імам Шаміль і його мати» [5: 2]. У ньому йшлося про могутнього володаря Дагестану, для якого воїнська честь і присяга були священними. Цілком у дусі східної традиції змальовано ставлення героя до матері, який безмежно поважав її та дослухався до її думки, і заради якої був готовий пожертвувати своїм життям.

У газеті зрідка можна зустріти публікації, в яких жінки були персонажами, тому цей твір цікавий з погляду аналізу моделі фемінності у контексті націоналістичної ідеології.

Якою ж мала бути жінка з погляду чоловіка-патріота? З одного боку, важливим завданням націоналістичного підпілля було залучити якомога більше жінок до боротьби з окупантами, з іншого – до планів націоналістів не входила емансипація жінки, її громадська активність. Тому у 1930-і роки відбулася реконструкція патріархального міфу, підвалини якого захиталися в 1920-і роки завдяки активній участі галицького жіноцтва у різних феміністських організаціях, зокрема «Союзі українок». Згідно націоналістичної концепції жінки абсолютизувався образ матері. Материнство знову стало єдиною та найважливішою функцією жінки. Багато націоналістичних видань міжвоєнного періоду підкреслювали те, що саме на жінку покладено завдання виховання наступного покоління, тільки від неї залежить рівень національної свідомості дітей, і лише в цьому її призначення.

Неопатріархальні тенденції редакції газети можна проілюструвати статтею «Вавилонська торговиця жінками» (18 березня 1934). Щастя дівчини, як розуміє його автор, насамперед у заміжжі, причому для підтвердження цієї тези він вдається до історичних матеріалів Геродота про влаштування шлюбів у стародавньому Вавилоні. Мудрим здається авторові задум вавилонян –

продавати дівчат на базарі: «Продаж дівчат відбувався так, як у наших часах відбувається ліcitaція... Спершу ліцитатор продавав найгарніших дівчат, опісля тих, що не мали краси, а також тих, що мали якісь хиби. Коли ж доходив до таких дівчат, яких і задармо ніхто не хотів брати, то додавав до них і ще маленьке віно» [2: 3]. Звичай давати посаг за дівчину ще зберігався у буковинському суспільстві 1930-х років, тому одруження дівчини ставало серйозним фінансовим випробуванням для її родини. Автор дивиться на цей історичний факт з перспективи патріархальних інтересів родів згідно з якими дівчина – це об'єкт своєрідного торгу, який традиційно відбувався між двома родами. Самотність, на думку автора, найстрашніша загроза для дівчини. Тому схвальними є його конотації: «І так можливо було видати заміж без трудощів і найгарніших, і найпоганіших дівчат. І то без жалю, клопотів та журби для родичів» [2: 3]. Наприкінці статті автор, щоб підкреслити значущість власної думки, апелює до авторитету Геродота «Сам Геродот каже, що на його думку, це був наймудріший звичай серед усіх вавилонських» [2: 3].

Важливим для вивчення технології моделювання фемінних образів є візуальне поле. Відзначимо, що ілюстрацій, світлин, малюнків в часописах обмаль, поодинокі зображення з'являються якраз тоді, коли слід проінформувати про конкурси жіночої краси. Буковинські часописи (як націоналістична «Самостійність», так і прорумунська «Хліборобська правда») регулярно повідомляли як про світові, так і про регіональні конкурси, але з різними ідейними акцентами. Так, «Хліборобська правда» за 19 січня 1930 р. у замітці «Королева краси» повідомляла про вибір європейської королеви краси, подавала світлини деяких учасниць, причому центральне місце серед трьох світлин посіла фотографія представниці Румунії. Націоналістична «Самостійність» під заголовком «Расова українка» подала замітку про регіональний конкурс краси у Львові, в якому критерієм була «українськість» краси дівчини. Оцінювання жінки лише за зовнішністю і надмірна увага до її краси – питома риса гендерованого суспільства.

Отже, буковинська газета «Час» у матеріалах інформаційного характеру повідомляла про західноукраїнський і міжнародний жіночий рух, заохочувала українок до активного громадського життя і професійної самореалізації, виявляла певну увагу до жіночого повсякдення. Показовим було вже те, що дописувачами окремих рубрик були жінки. Очевидно, що буковинським журналістам-чоловікам нелегко давалося усвідомлення того, що суспільне становище жінки змінилося. Тому редакція друкувала з номера у номер гумористично-сатиричні твори, які зображували жінку у викривленому патріархатному дзеркалі. Якщо ж оцінювати цілісно, то публікації газети «Час» – свідчення неминучих, хоча й повільних змін громадської думки патріархального буковинського суспільства щодо соціальної ролі жінок і чоловіків.

Журналісти опозиційних за ідеологією видань моделювали схожі жіночі образи. Автори націоналістичної «Самостійності» і лояльної до румунської влади «Хліборобської правди» залишали небагато простору для жінки: це

традиційна роль матері і красивої іграшки чоловіка (репортажі, статті, замітки про конкурси краси). Медійний дискурс встановлював патріархальні норми як «законні» і єдино можливі. Медійні нарративні засоби, за допомогою яких моделювалися жіночі образи у буковинській пресі 1930-х років: звернення до історії, зокрема життєпису видатних українок; фреймування; стереотипізація; авторська оцінка (інтенційність): застереження, докори, погрози на адресу порушниць гендерної норми; апеляція до авторитетних думок або ж громадської думки, які підтримують гендерний режим. Деякі журналісти, щоб втримати жінку у межах хатнього світу, вдавалися до інфантилізації жінки, а то й відвертої мізогінії через грайливу та зверхньо-повчальну тональність висловлювання.

Чоловічі образи у буковинських часописах, відмінних за ідеологічним спрямуванням, відрізнялися. У газеті «Час» ці персонажі цілком реалістичні, адже вони зображені зануреними у повсякденність («Найкраща новина»), позбавленими будь-якого ореолу героїзму, інколи – слабкими і вразливими, субординованими за етнічною ознакою («Ох, та неточність!»).

Чоловіки, зображені журналістами націоналістичної газети «Самостійність», – це взірці гегемонної (нормативної) маскулітності. Найбільш популярний персонаж – це чоловік-воїн, досконалий і зовнішньо, і внутрішньо.

Своєрідні чоловічі моделі пояснюються різними цілями часописів: якщо незалежна (але близька до націонал-демократів) газета «Час» вважала своїм завданням боротьбу за культурну автономію українських буковинців у Румунії, то для націоналістичної редакції часопису «Самостійність» важливою було пропаганда ідеї визвольної війни.

Література

1. Батлер, Дж., *Фрейми війни. Чиї життя оплакують?* Київ: Медуза, 2016, 276 с.
2. *Вавилонська торговиця жінками* // Самостійність, 18 березня 1934, Ч. 12, с. 3.
3. *В пошукуванні за авторитетами* // Самостійність, 18 березня 1934, Ч. 12.
4. *Гендер для медій. Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей.* / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Київ: Критика, 2014, 217 с.
5. Ессад-Бей, *Імам Шаміль і його мати* // Самостійність, 18 березня 1934, Ч. 12, с. 2.
6. *Жінка, волосся і вчені* // Час, 4 лютого 1933, Ч. 1235, с. 2.
7. *Жінка дипломатом* // Час, 22 квітня 1933, Ч. 1296, с. 4.
8. *Жінки крацями купцями* // Час, 17 лютого 1933, Ч. 1246, с. 3.
9. Курдидик, А., *Для вітчизни* // Самостійність, 28 січня 1934, Ч. 5, с. 3.
10. *Найкраща новина* // Час, 7 лютого 1933, Ч. 1237, с. 4.
11. Омельченко, М., *Уляна Кравченко* // Час, 21 лютого 1933, Ч. 1249, с. 3.
12. *Ох, та неточність* // Час, 7 лютого 1933, Ч. 1237, с. 3.
13. *Під розвагу українкам на селі* // Час, 15 січня 1933, Ч. 1221, с. 4.

14. Попович, Ю., *Роль газети «Самостійність» (1934-1937) у національному самовиявленні буковинців* // Український інформаційний простір, №1, Київ: КНУКІМ, 2013, с. 252-259.
15. *Поради матерям* // Самостійність, 29 липня 1934, Ч. 23, с. 3.
16. *Родина* // Час, 9 березня 1934, Ч. 1553, с. 2.
17. Романюк, М., *Українська преса Північної Буковини (1918-1940)*, Львів: Фенікс, 1996, 195 с.
18. *Спорт і його значіння для нас* // Самостійність, 8 квітня 1934, Ч. 15.
19. *Український народ і українське жіноцтво* // Час, 15 січня 1933, Ч. 1221, с. 4.
20. Entman, R., *Framing: Towards a Clarification of Fractured Paradigm* // Journal of Communication, 1993, Vol. 43 (4), p. 52-58.